

Urbanismus 1 | LS 2015

Spořilov - Staroměstské náměstí

Jan Balán | Nové město

Adam Korcsmáros | Vinohrady

Michal Kubiček | Spořilov

Štěpán Mareš | Staré město

Praha | Vyznačené lokality

Spořilov | historie

Spořilov je jedna z nejstarších zahradních měst Velké Prahy. Výstavba této části započala dne 18.června 1925, kdy bylo sestaveno stavební tým s předními představitelů dvou pražských spořitelén nazvané "Spořilov". Cílem týmu bylo vytvořit a nabídnout nižším a středním vrstvám obyvatelstva Prahy zdravé a levné bydlení v rodinných domcích za peněžních obětí velmi přístupných a snesitelných.

Výstavba probíhala podle projektu architekta J. Barka a profesora J. Bertla v letech 1926-1929. Celá výstavba, která byla do detailu technicky promyšlena však narazilo na lidský faktor. Nekvalifikace pracovníků, neznalost načiní a další vedlo k obrovským ztrátám materiálu. Pro představu ukradeno nebo zničeno bylo 16 tisíc pytlů cementu, 1200 oken a 800 dveří.

Přes všechny peripetie Spořilov rychle rostl. Stavba většiny rodinných domů od položení základů až do zabydlení trvala kolem jednoho roku. Jak se však generace vyměňovaly, přestávaly domky stačit jejich nárokům a objevovaly se první rekonstrukce a přístavby. Mnohé domky doznaly rozšíření zvětšením zastavěné plochy, jiné vyrostly do výšky. Tento trend ještě zesílil po roce 1989, kdy byl oslaben regulační vliv stavebních úřadů.

V 70-tých letech se objevila první větší stavba v předpolí Spořilova. Byla to stanice metra Roztyly. V devadesátých letech pak přibylo nákupní centrum OBI a po roce 2000 další velká stavba - kancelářský objekt T-Mobile. Zatímco stanice metra a OBI vcelku do prostoru zapadly, T-Mobile je pohledově agresivnější a prakticky zakrylo pohled na panorama Spořilova.

Severní IV

Roztylské náměstí

Severozápadní II

Vinohrady | historie

Již ve středověku se tady nacházeli vinice, jejichž rozvoj podpořil Karel IV. Po 30 leté války se obnovila jen část značně poškozených vinic, mnoho vlastníků začalo pěstovat obilí. Oblast se postupně stává oblíbením místem pro odpočinek a zábavu. V 60-tých letech 19. století zde vznikají dřevěné divadelné arény, hostince, kavárny, ozdobné zahrady. První nájemné domy se objevili po zbourání hradeb, které začalo v roce 1866, a posléze začali přibývat po celých blocích. Regulační plán z dob starosty Karla Hartiga stanovil vhodnou šířku ulic, charakter sadů a náměstí. V roce 1875 došlo k rozdělení území na Žižkov a Královské vinohrady. Vinohrady, kde se soustřeďovali úředníci, umělci a podnikatele, získalo statut města 26.9.1879, Žižkov se stal městem v roce 1881, apřevažovali zde drobní řemeslníci a živnostníci. Pozemky zanikajících usedlosti byly nahrazeny zástavbou městského typu. Mezi 1869–1871 bylo vybudováno nádraží a vinohradský tunel.

V současnosti mají zhruba 50 000 obyvatel a patří mezi nejoblíbenější rezidenční oblasti v Praze.

Francouzská

Náměstí Míru

Lužická

Nové město | historie

Nové město Pražské bylo založeno na podnět českého krále a římského císaře Karla IV. dne 8. března roku 1348. Důvodem bylo vytvoření podmínek pro očekávaný přírůstek obyvatelstva a mělo to pomoci rozvoji řemesel a činností, aby se Praha mohla zhostit úlohy evropského kulturního i politického centra. Území bylo vybráno na pravém břehu Vltavy, kde Nové město logicky navazuje na Město Staré a zároveň jej propojuje s Vyšehradem. Další možností byl levý břeh v oblasti Bubeneč a Dejvice, ale byla zde horší dostupnost i méně obchodních cest.

Autor návrhu není znám, ale byl obeznámen s Vitruviovými knihami a jeho koncepcí tvorby měst. Vše bylo dopředu pečlivě naplánované, vypovídá o tom pravoúhlá síť silnic, rozmístění kulturních i duchovních staveb. Modelem pro výstavbu bylo božské město Jeruzalém a jeho ideální obraz. V první fázi byli postaveny kostely a kláštery a během dvou let byly vystavěny i městské hradby. Ulice navazovaly na městské brány Starého města a celé Nové město bylo stavěno okolo 3 center - náměstí: Koňský trh (Václavské náměstí), Dobytčí trh (Karlovo náměstí) a Senný trh (Senovážné náměstí). Obyvatelé museli po zakoupení parcely do 18 měsíců postavit kamenný či cihlový dům, jinak jim hrozilo potrestání. Byla sem přesunuta i všechna hlučná řemesla. Celé město nevzniklo naráz, bylo budováno po mnoho let.

Václavské náměstí

Jindřišská x Václavské náměstí

Politických vězňů x Jindřišská

Staré město | historie

Havelské Město, vzniklo kolem 30. až 40. let 13. století kolem románského kostela svatého Havla. Bylo městem ve městě, uvnitř opevnění Starého Města, ale mělo vlastní právní a správní řád. Se Starým Městem bylo právně sloučeno koncem 13. století. Město založil v počátcích vlády Václava I. z královského pověření lokátor Eberhard, uvedený v confirmaci Přemysla Otakara. II

Jedná se o prostor mezi dnešním Uhelným trhem a trhem Ovocným. Protože v minulosti nedošlo k jeho přesnému vymezení, je jeho rozsah vyvozován z jeho jasného urbanistického celku. Zahrnuje podlouhlé široké náměstí na obou stranách vymezené jednou řadou domů. Vzhledem k tomu, že město bylo plánované, vyrostlo na pravidelném půdorysu, který se stal jedním z vodítek pro vznik pozdějšího Nového města pražského. Jádrům města bylo rozsáhlé privilegované tržiště o délce 560 m a rozloze přes 3 hektary, které konkurovalo starému tržišti na dnešním Staroměstském náměstí. Ve 14. století byl prostředek tržiště zastavěn mohutnými soukenickými kotci, tím bylo tržiště rozděleno na ulice Havelská, Rytířská a V Kotcích tak, jak je známe dnes.

Vyskytovali se zde řady různorodých stavebních typů ať už věžové domy při uliční čáře jižní strany tržiště nebo domy průjezdové.

V prvotní fázi se stavělo z lomové opuky, s vysokým podílem dřevěných konstrukcí. Exponovaná místa havelského náměstí byla vydlážděna.

Založení Havelského Města nebylo izolovanou událostí, ale tvořilo jeden z článků hospodářského a společenského přerodu nejenom pražského souměstí, ale i českých zemích ve středověku.

Na můstku

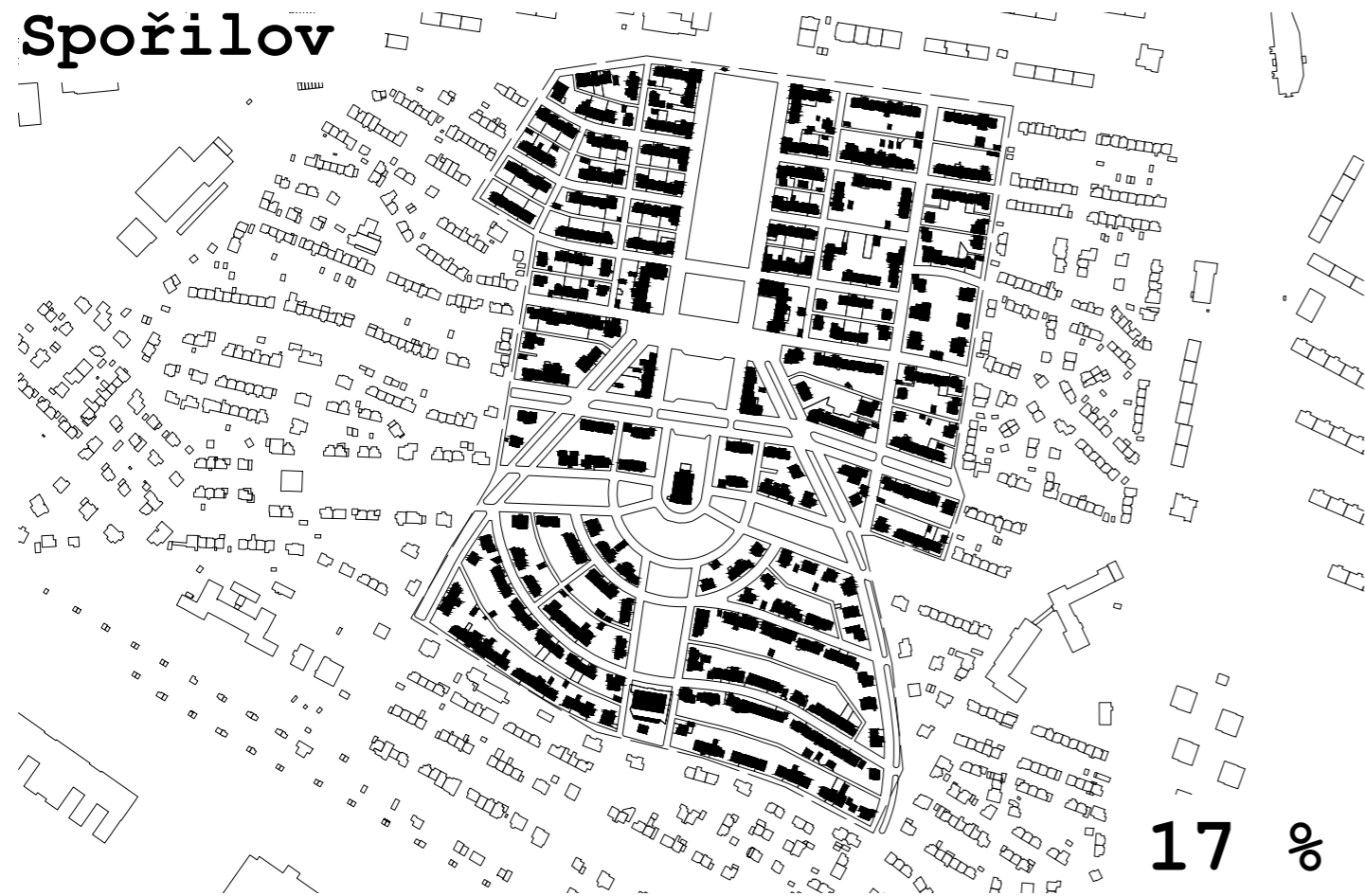
Kožná

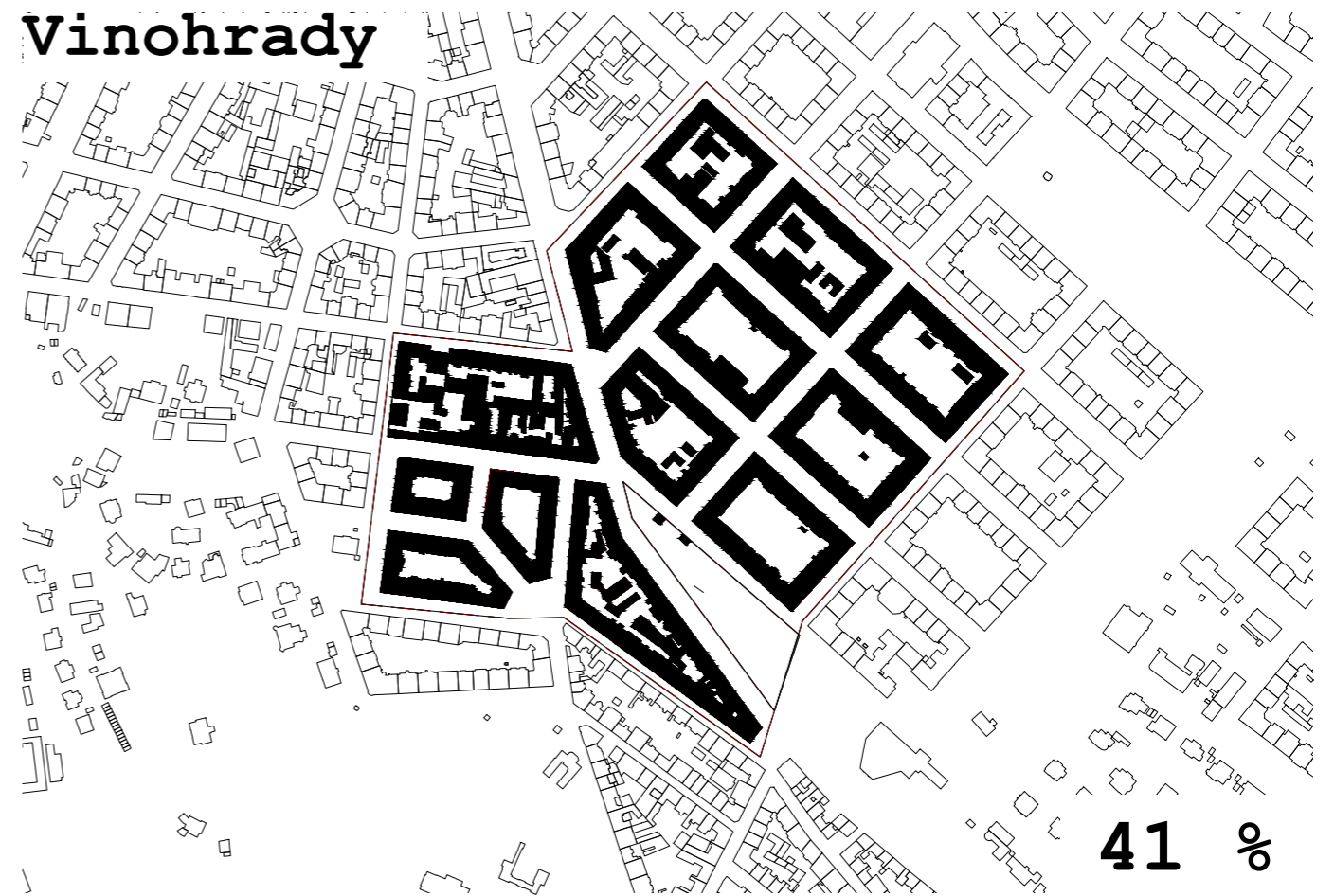

Podíl zastavěné plochy

Spořilov

Vinohrady

Nové město

Spořilov

Spořilov | fotocesta

Spořilov | fotocesta

1. Roztylské náměstí

2. Roztylské náměstí

3. Roztylské náměstí

4. Severovýchodní VI

5. Severovýchodní VI

6. Severovýchodní VI

7. Severovýchodní VI

8. Severní IV

9. Severní IV

10. Severní IV

11. Severní IV

12. Severovýchodní II

13. Severovýchodní II

14. Severovýchodní II

15. Roztylské náměstí

16. Roztylské náměstí x
Severozápadní II

17. Severozápadní II

18. Severozápadní II

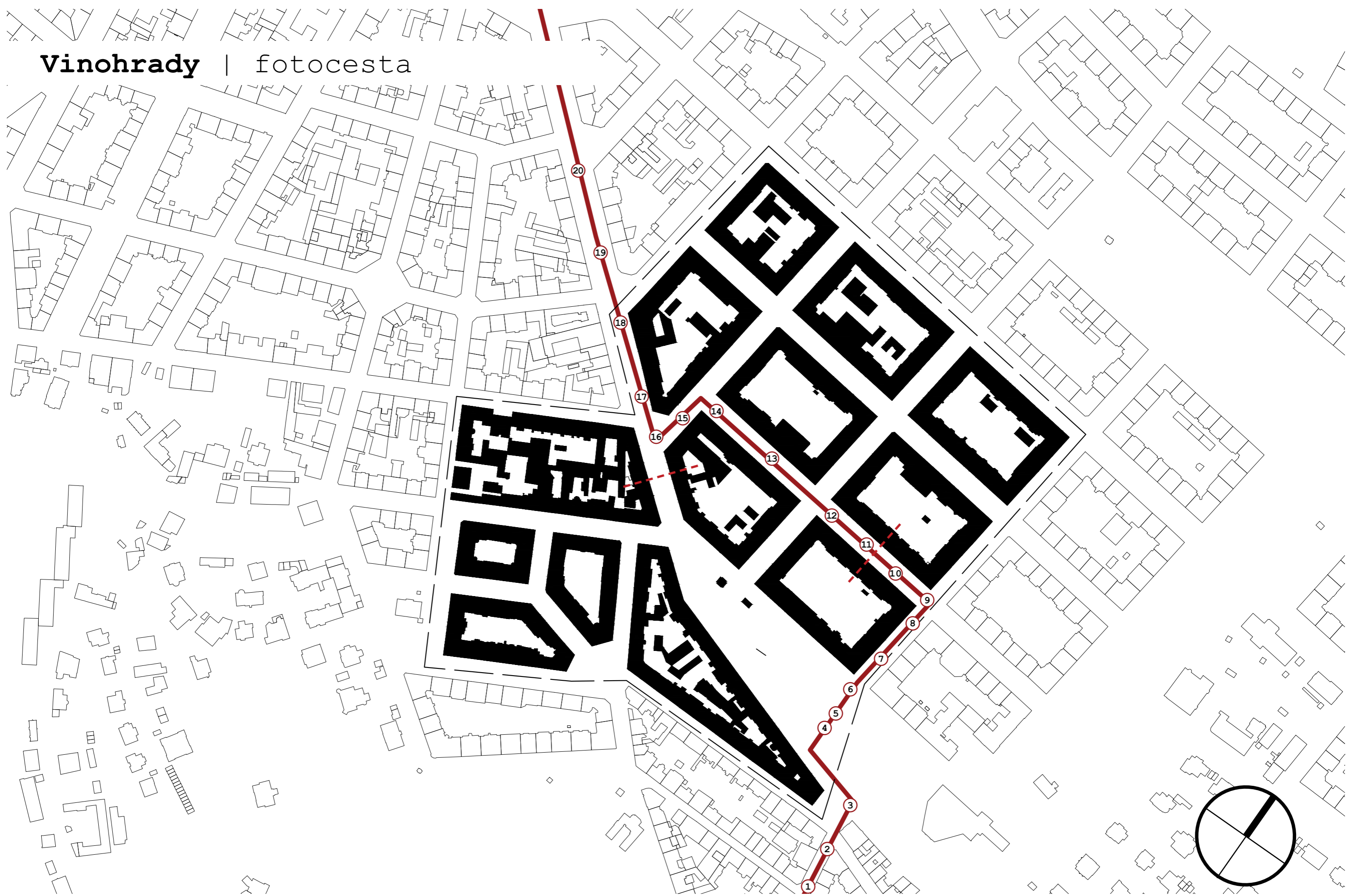
19. Severozápadní II

20. Severozápadní II x
Severozápadní I

Vinohrady | fotocesta

Vinohrady | fotocesta

1. Donská

2. Donská x Voroněžská

3. Donská x Francouzská

4. Bezručovy sady

5. Bezručovy sady

6. Bezručovy sady x Slovenská

7. Chodská

8. Chodská

9. Chodská x Lužická

10. Lužická

11. Lužická

12. Lužická x Šumavská

13. Lužická

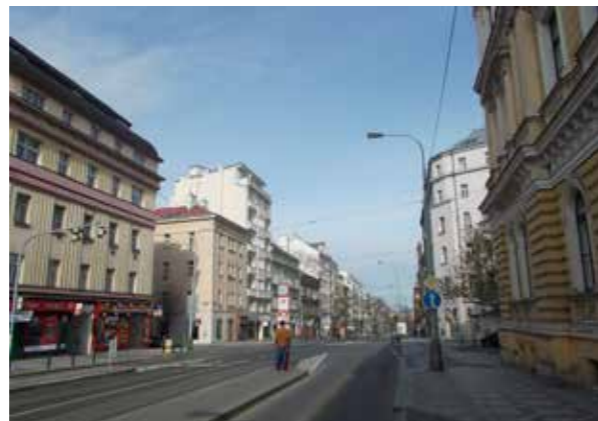
14. Lužická x Budečská

15. Budečská

16. Budečská x Francouzská

17. Francouzská

18. Francouzská x Sázavská

19. Francouzská

20. Francouzská

Nové město | fotocesta

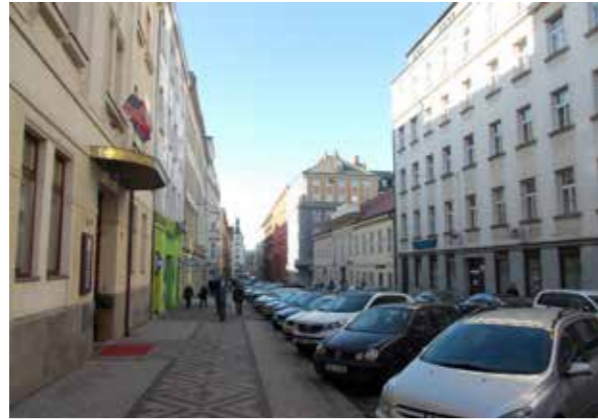

Nové město | fotocesta

1. Politických vězňů

2. Politických vězňů

3. Politických vězňů

4. Politických vězňů

5. Politických vězňů

6. Pol. vězňů x Jindřišská

7. Jindřišská

8. Jindřišská

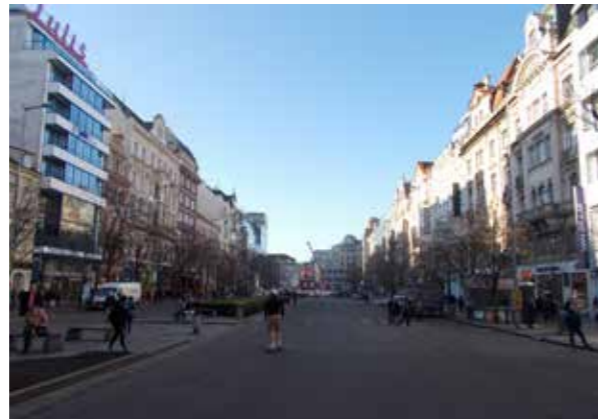
9. Jindřišská

10. Jindřišská x Václavské nám.

11. Václavské náměstí

12. Václavské náměstí

13. Václavské náměstí

14. Václavské náměstí

15. Václavské náměstí

16. Václavské nám. x Na můstku

Staré město | fotocesta

Staré město | fotocesta

1. Na můstku

2. Na můstku

3. Na můstku

4. Na můstku

5. Melantrichova

6. Melantrichova

7. Melantrichova

8. Melantrichova

9. Melantrichova

10. Melantrichova

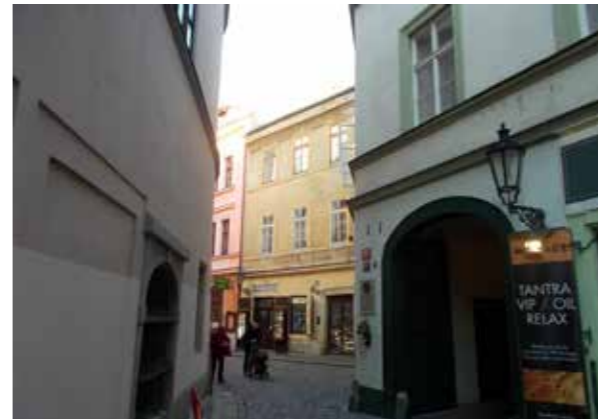
11. Melantrichova

12. Kožná

13. Kožná

14. Kožná

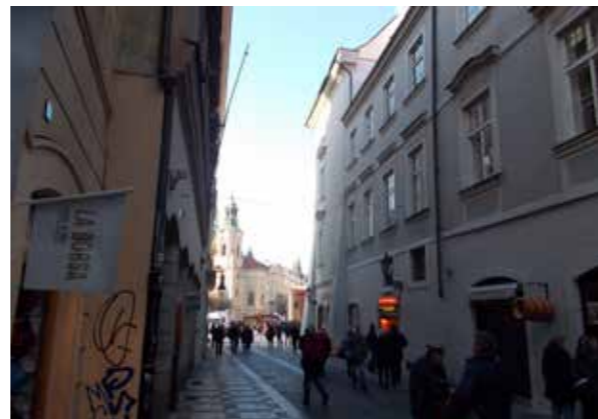
15. Kožná

16. Kožná

17. Kožná

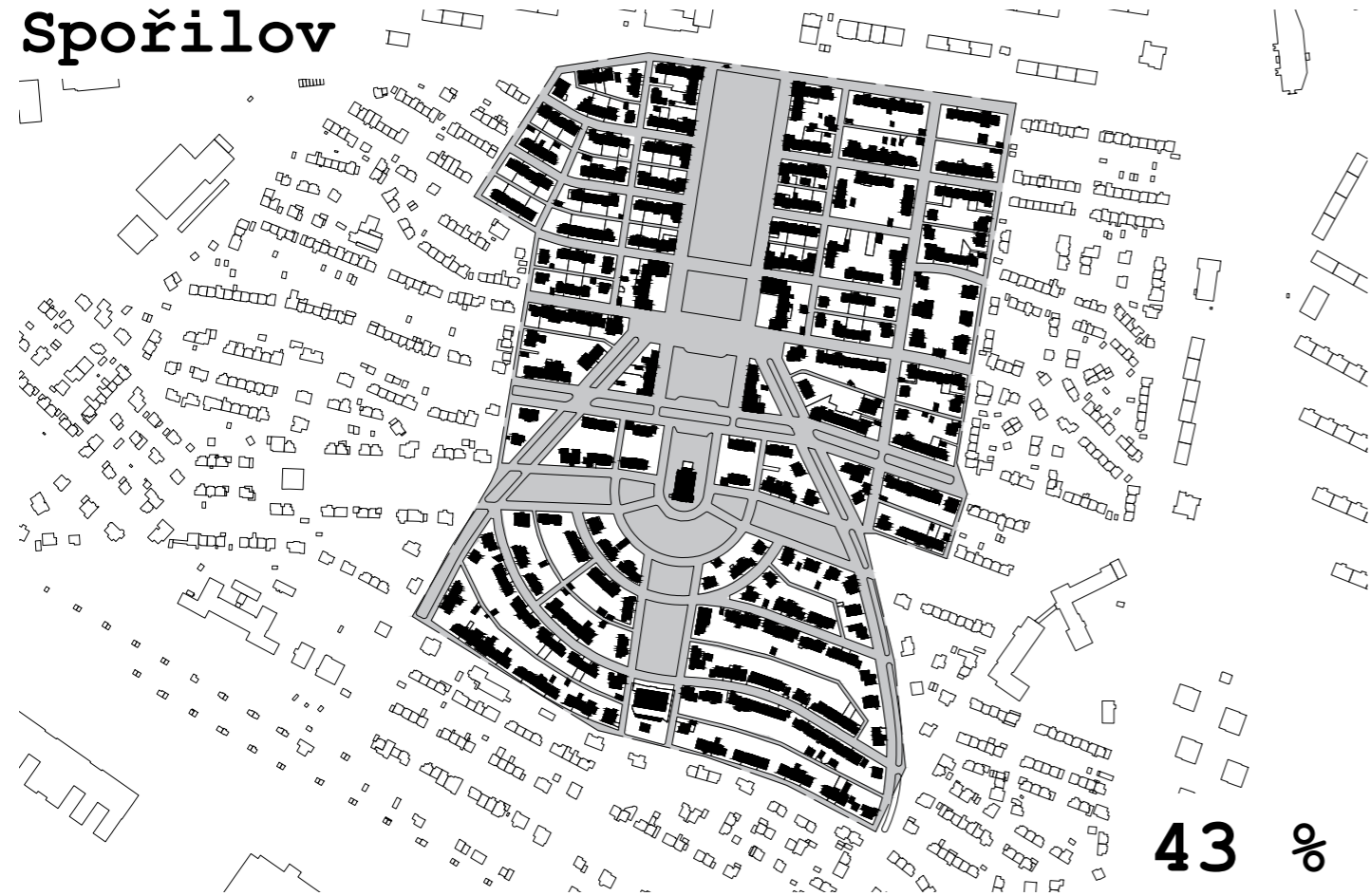
18. Železná

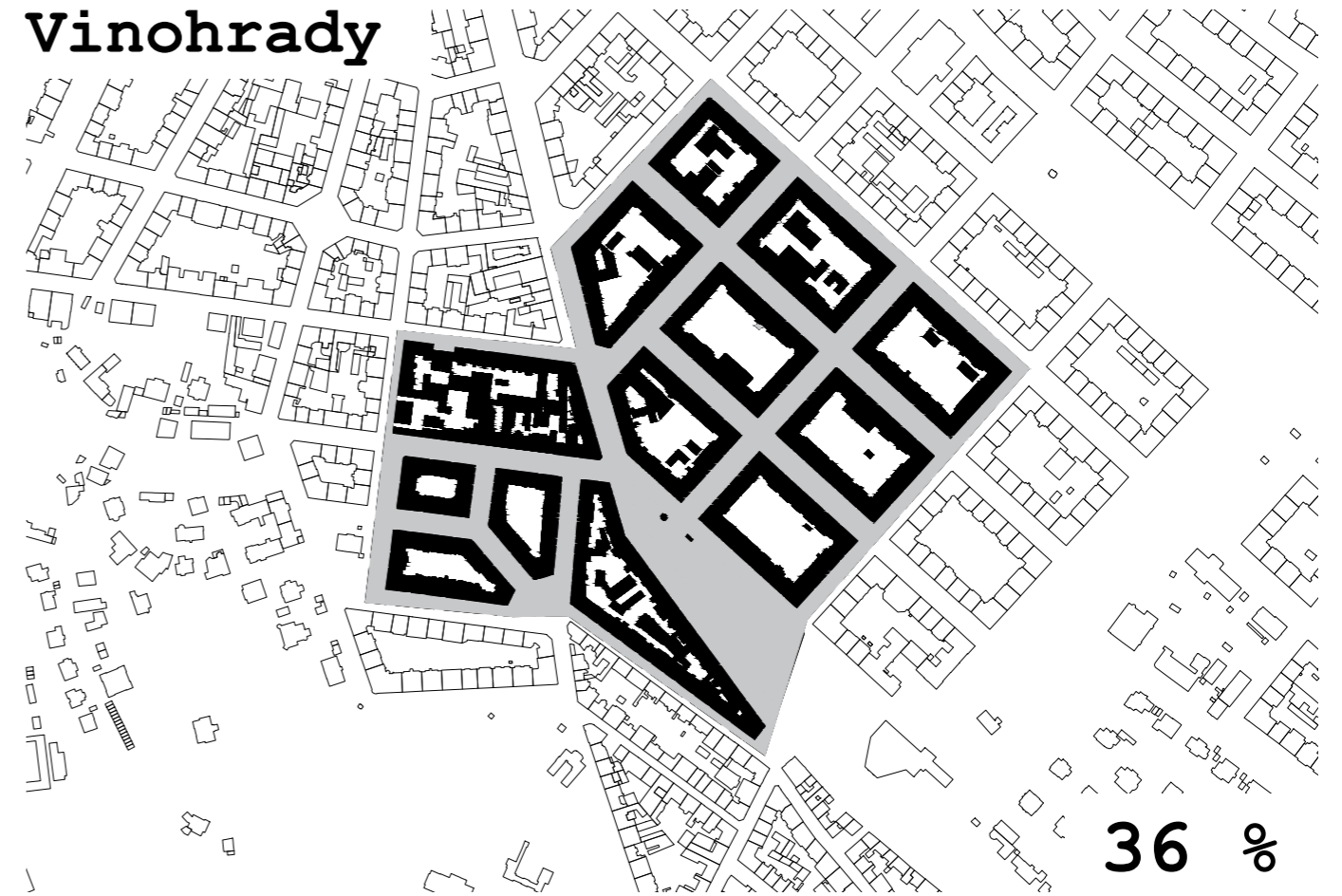
19. Železná

Veřejný prostor Spořilov

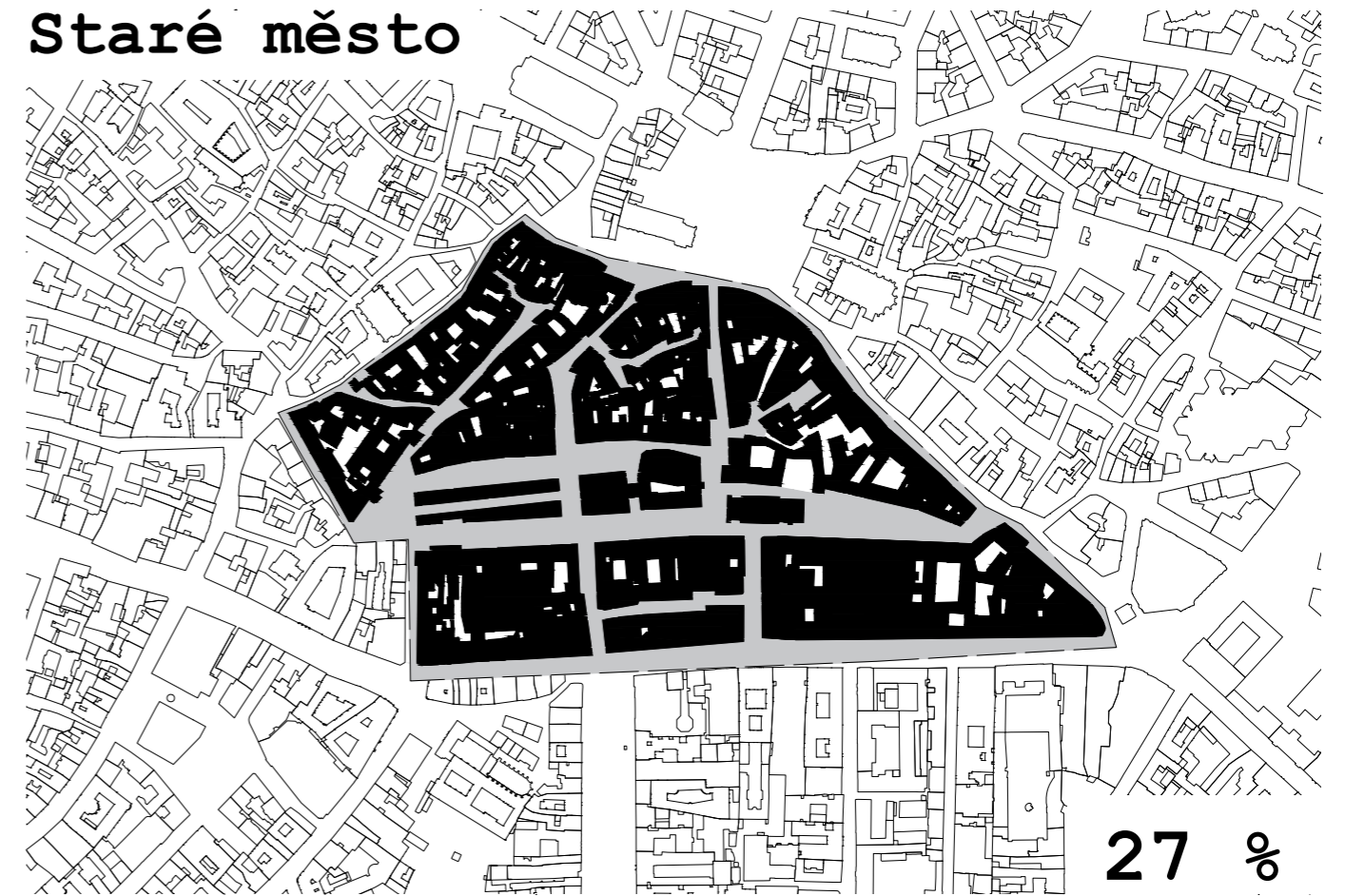
Vinohrady

Nové město

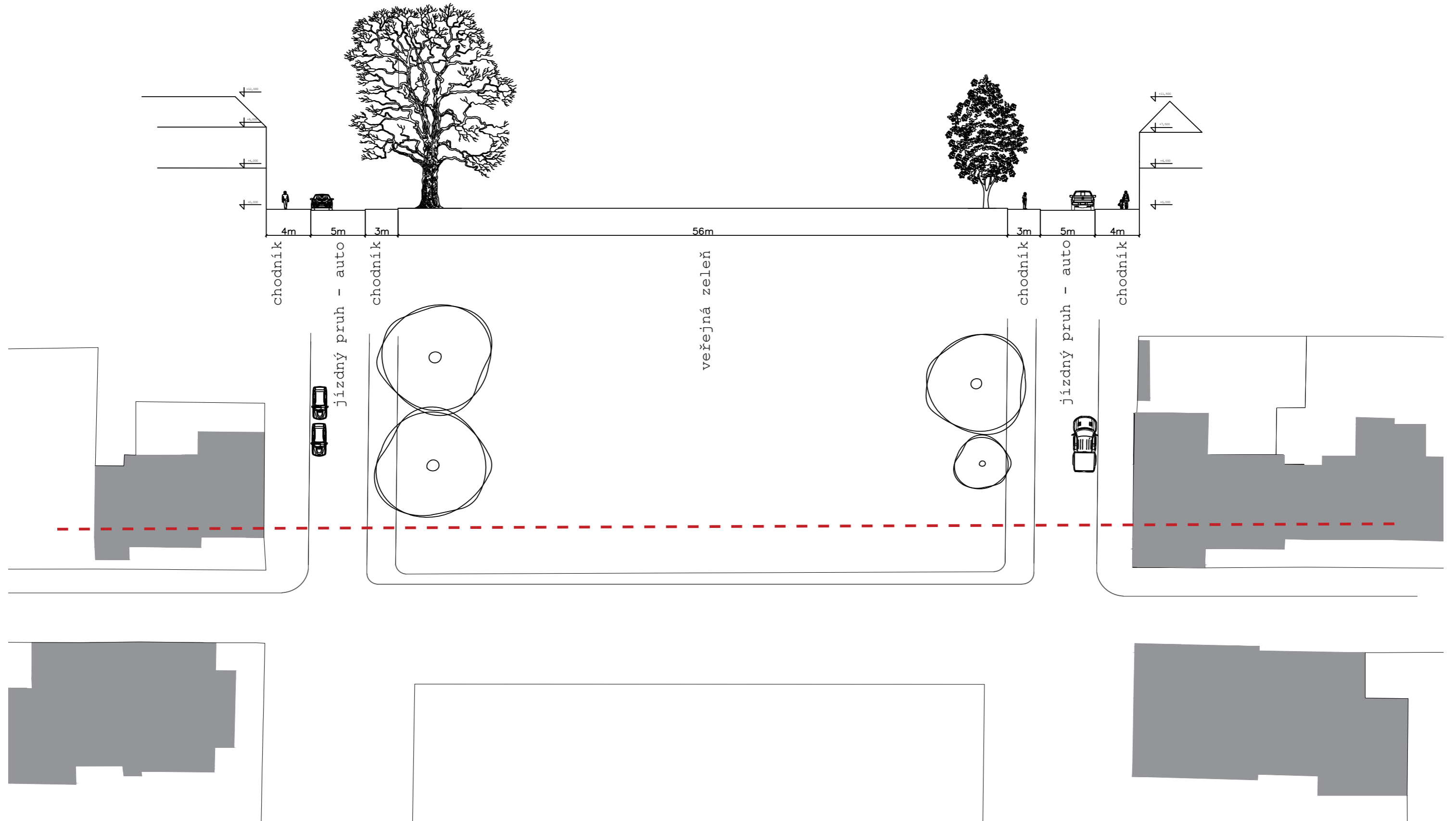

Staré město

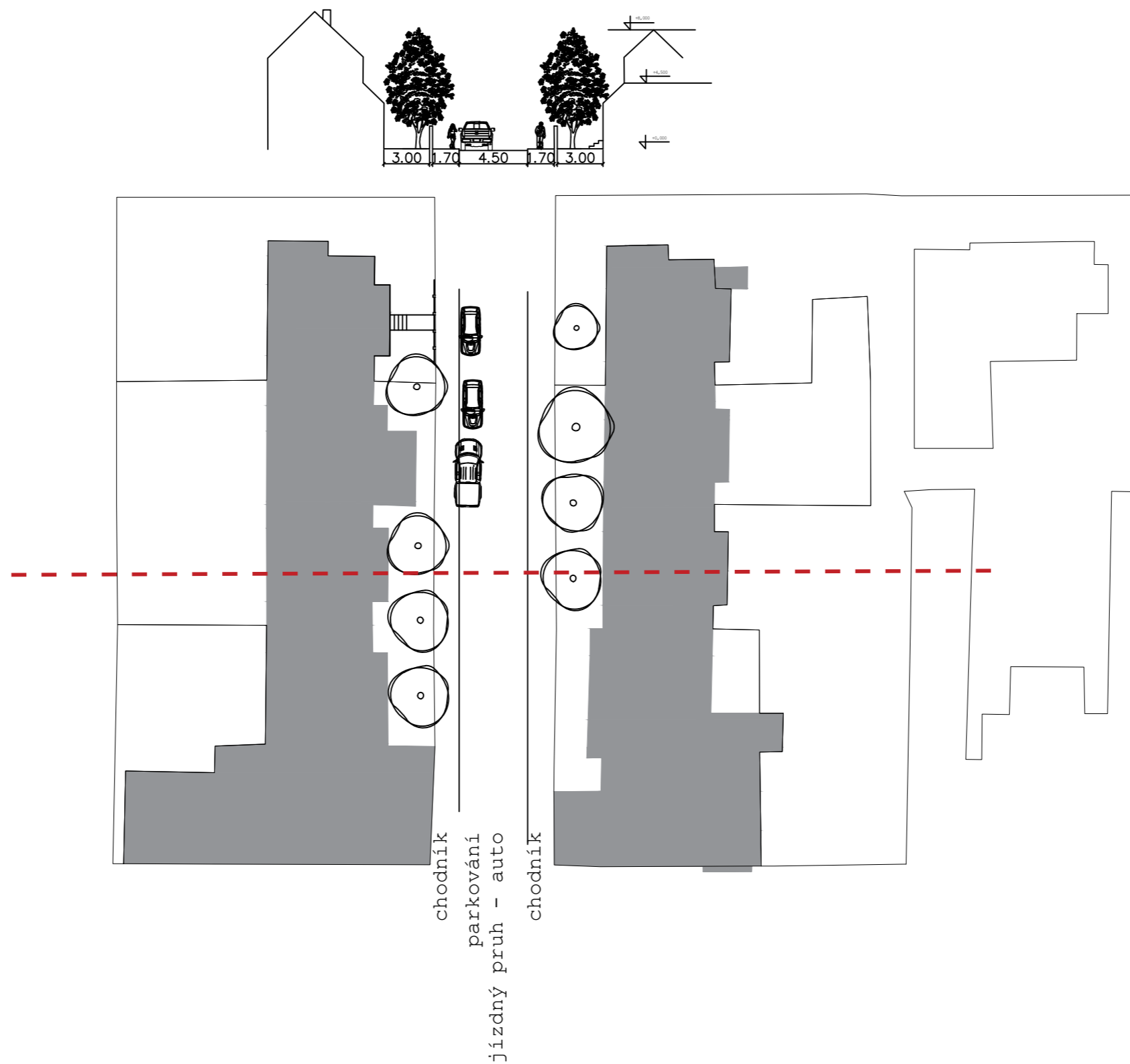

Spořilov | řez Roztylským náměstím

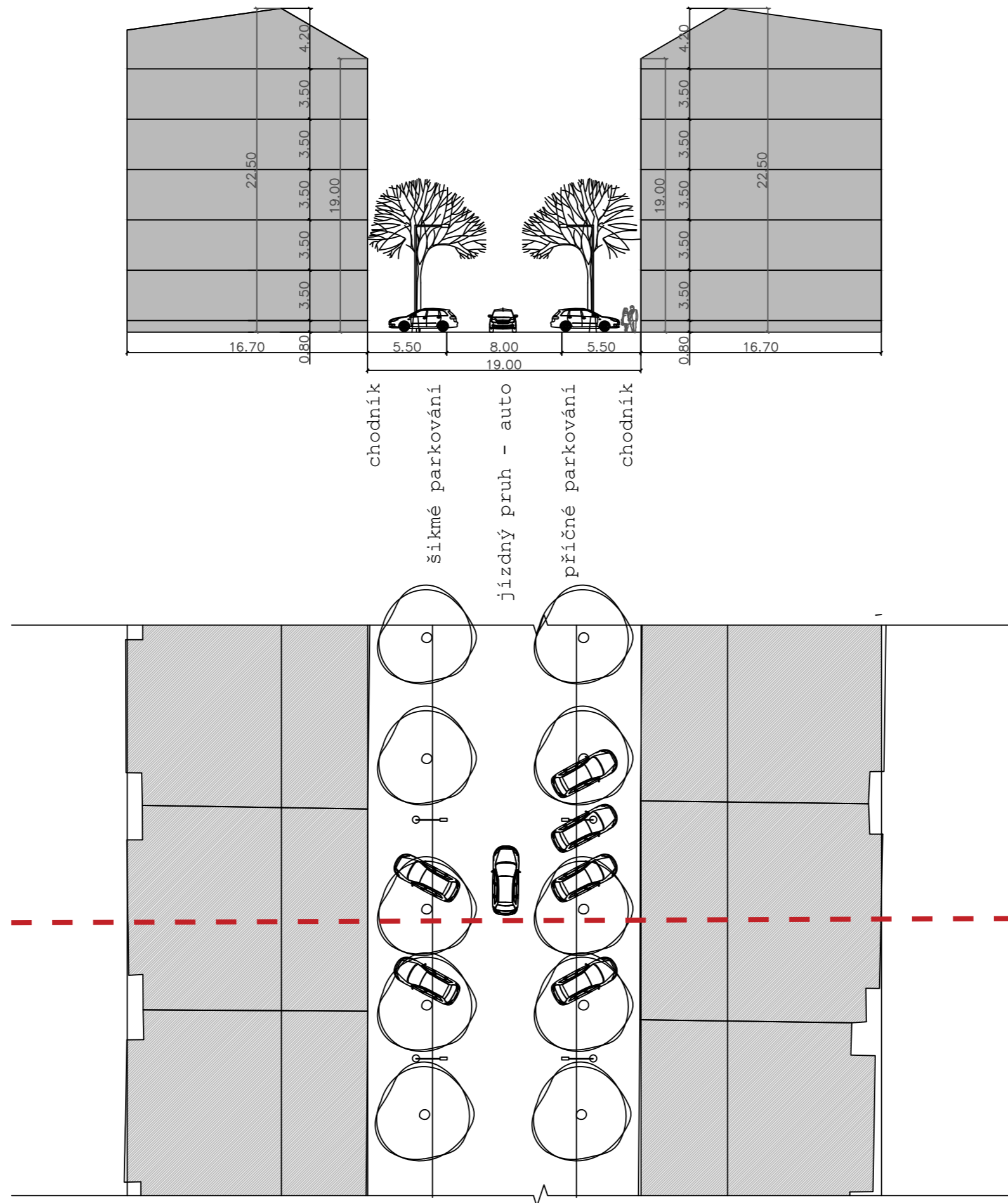

Spořilov | řez ulicí Severozápadní II

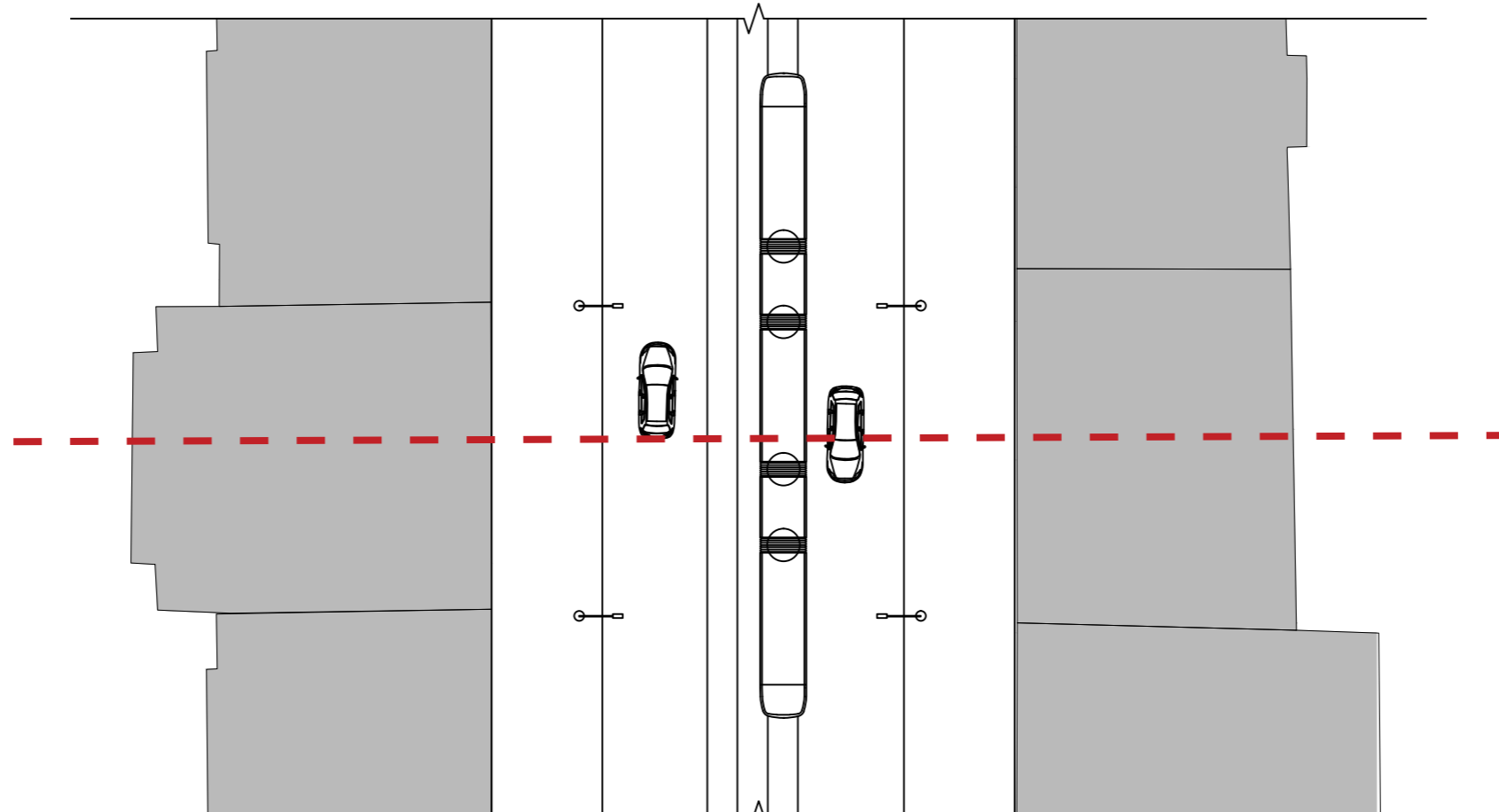
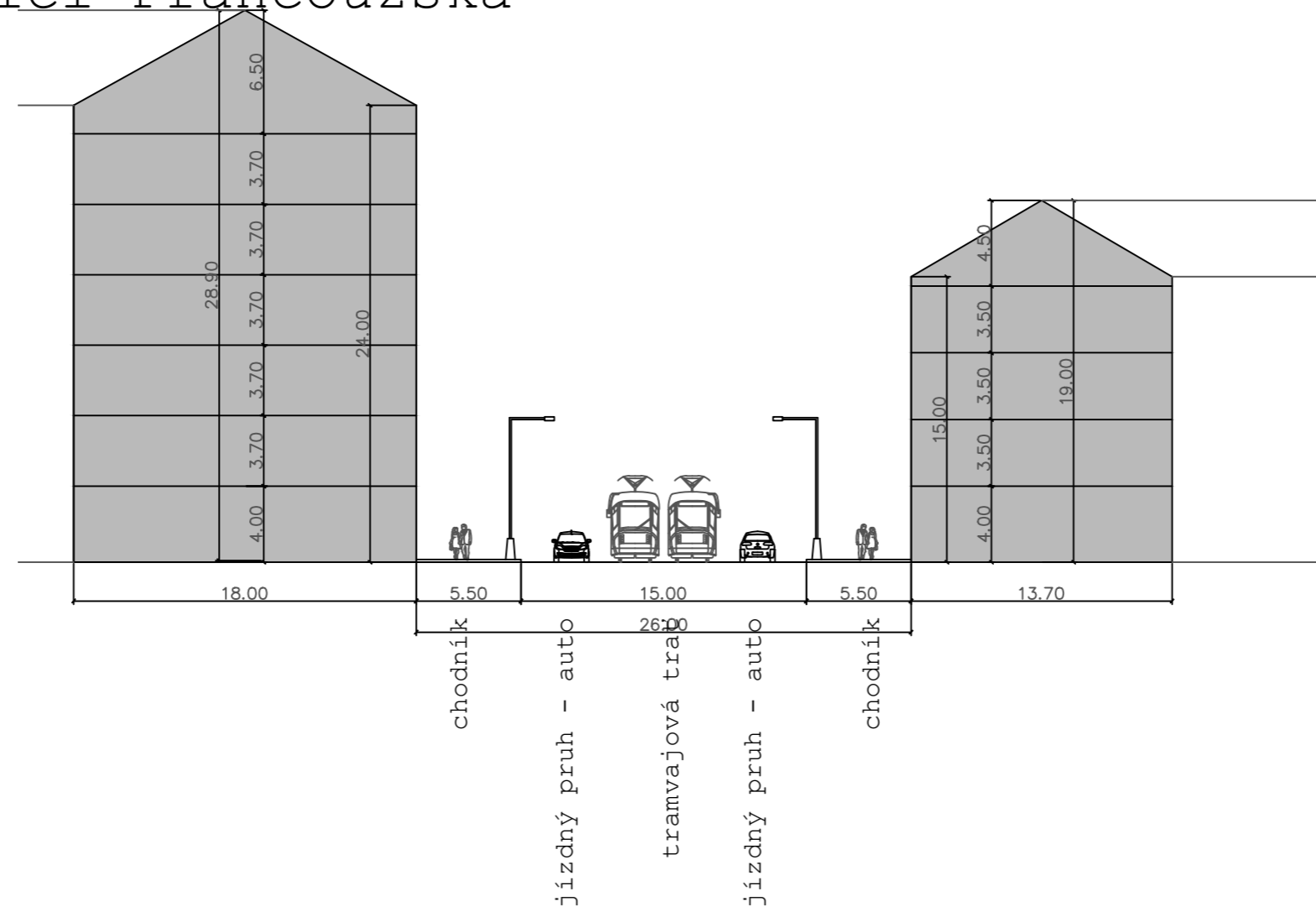

Vinohrady | řez ulicí Lužická

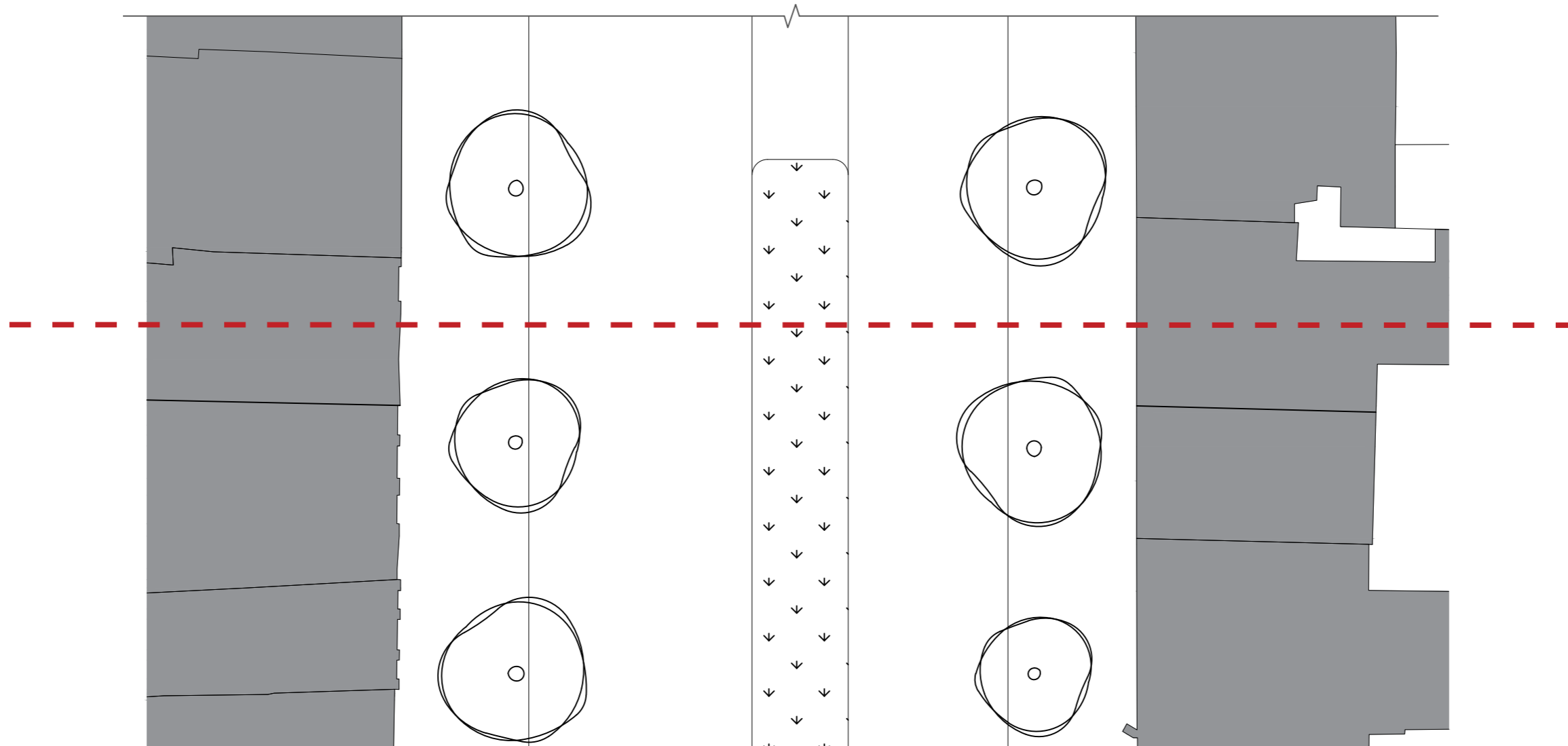
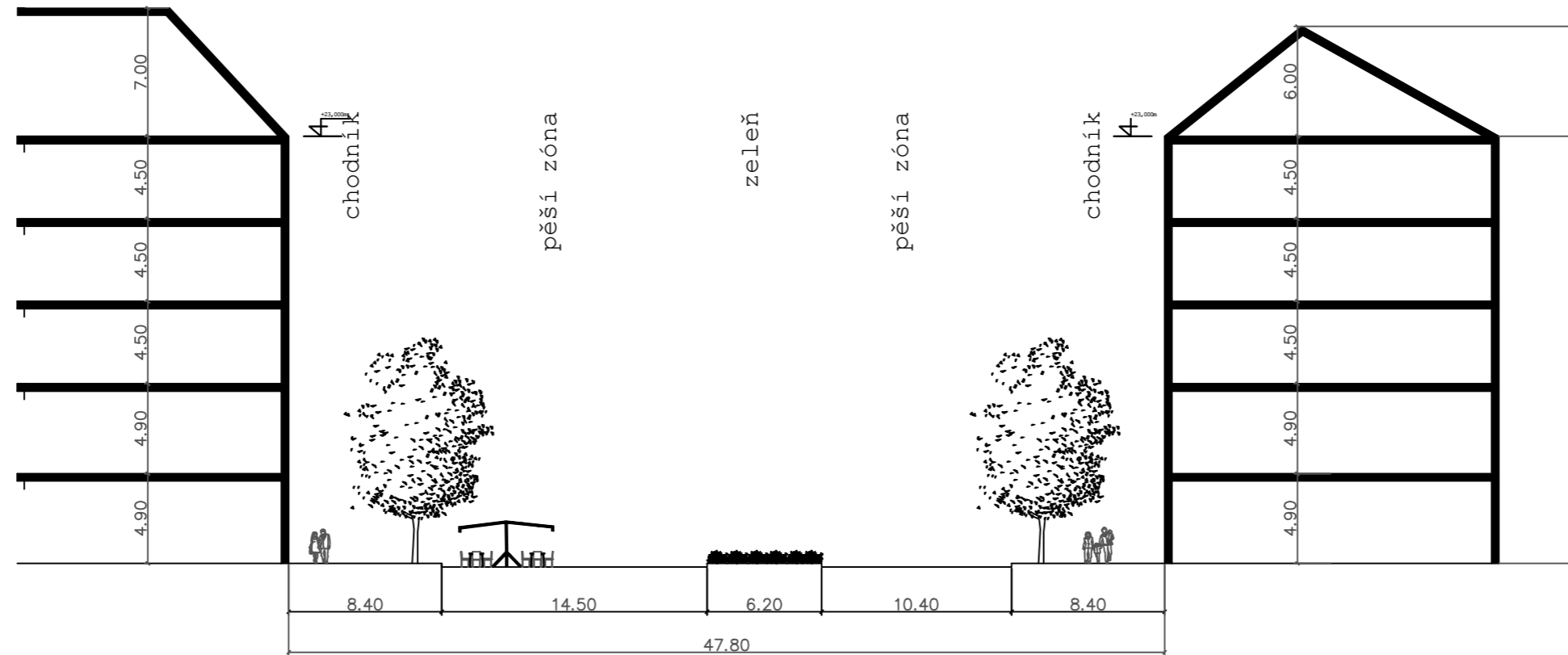

Vinohrady | řez ulicí Francouzská

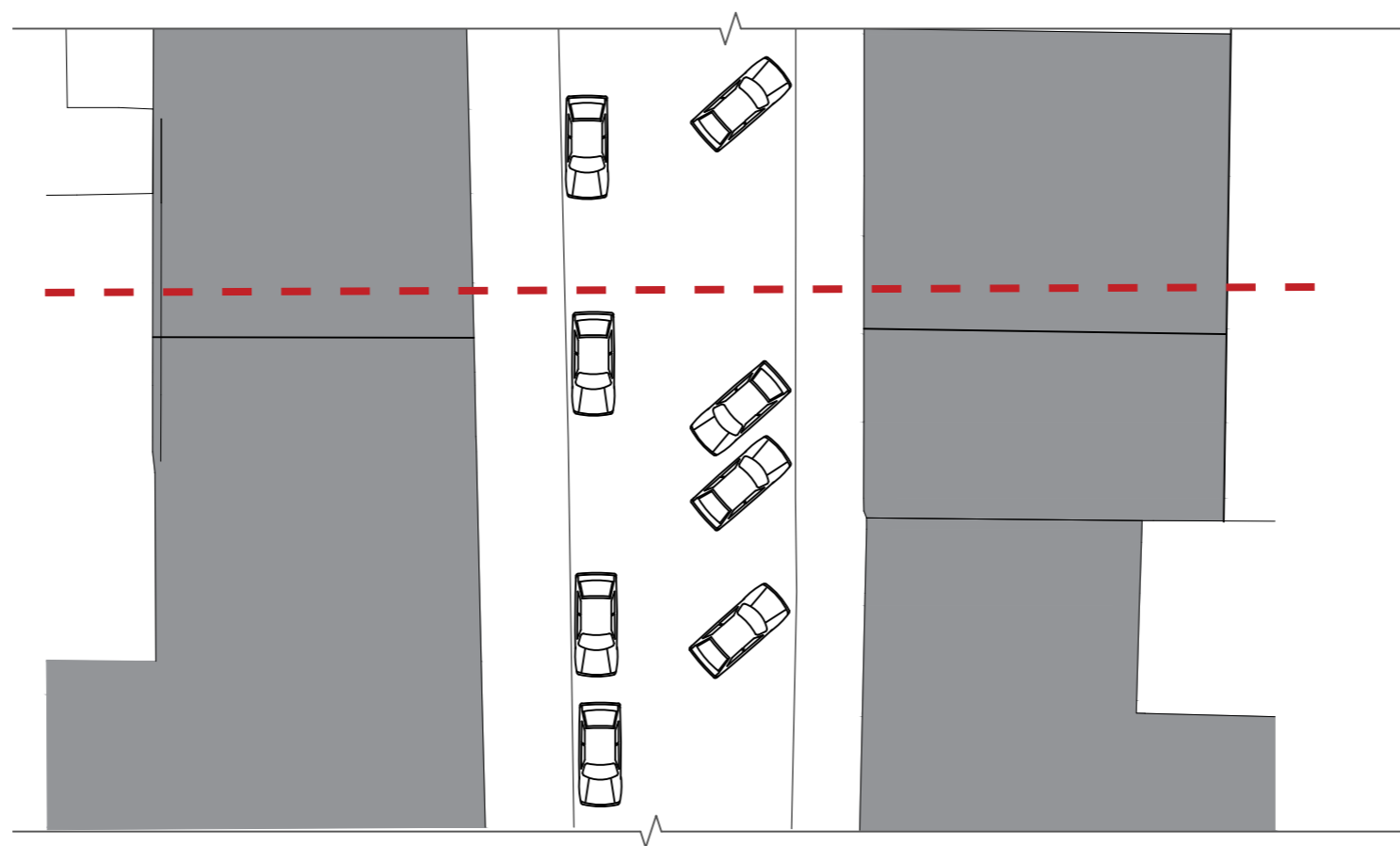
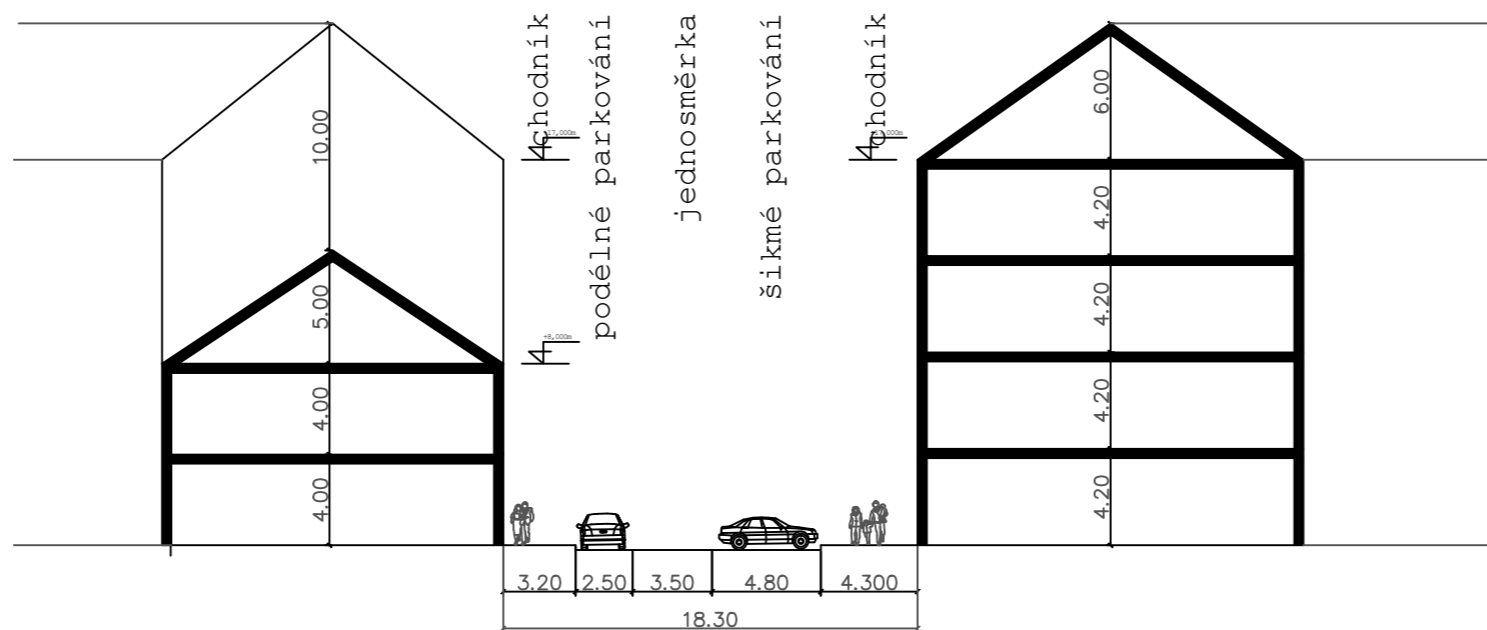

Nové město | řez Václavským náměstím

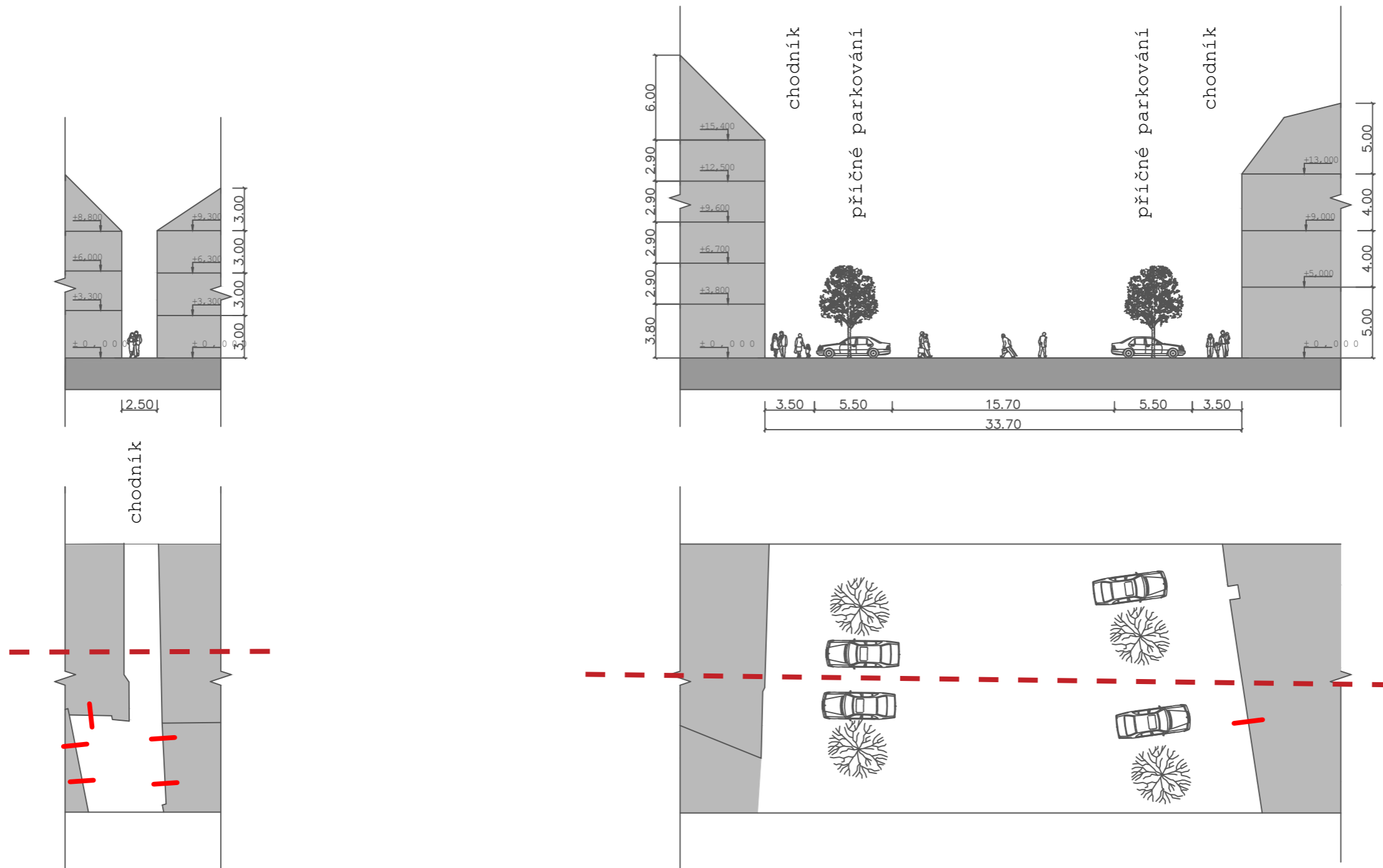

Nové město | řez ulicí Politických vězňů

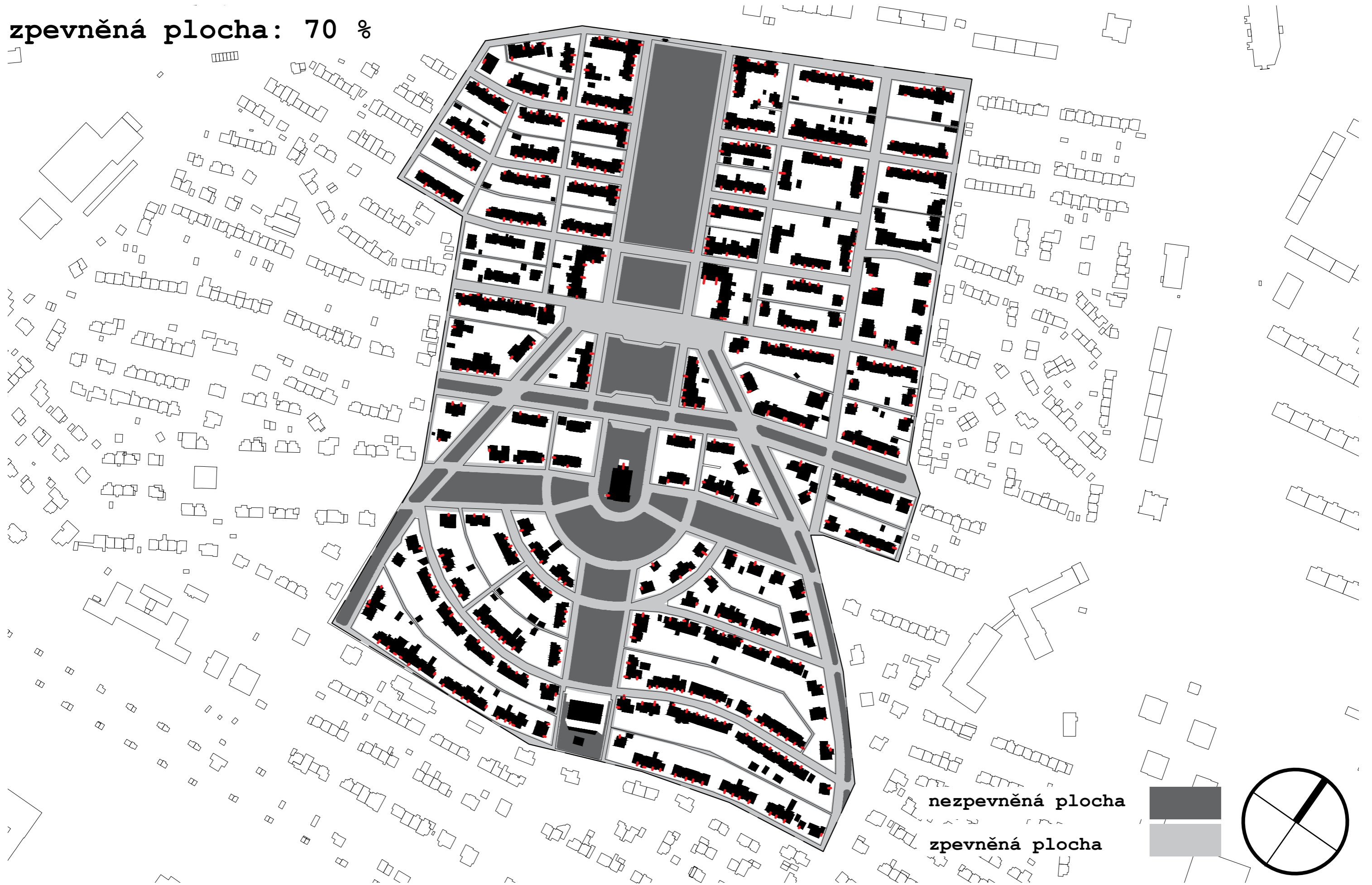
Staré město | řezy ulicí Kožná a Ovocným trhem

Spořilov | zpevněný prostor, vyznačené vstupy do objektů

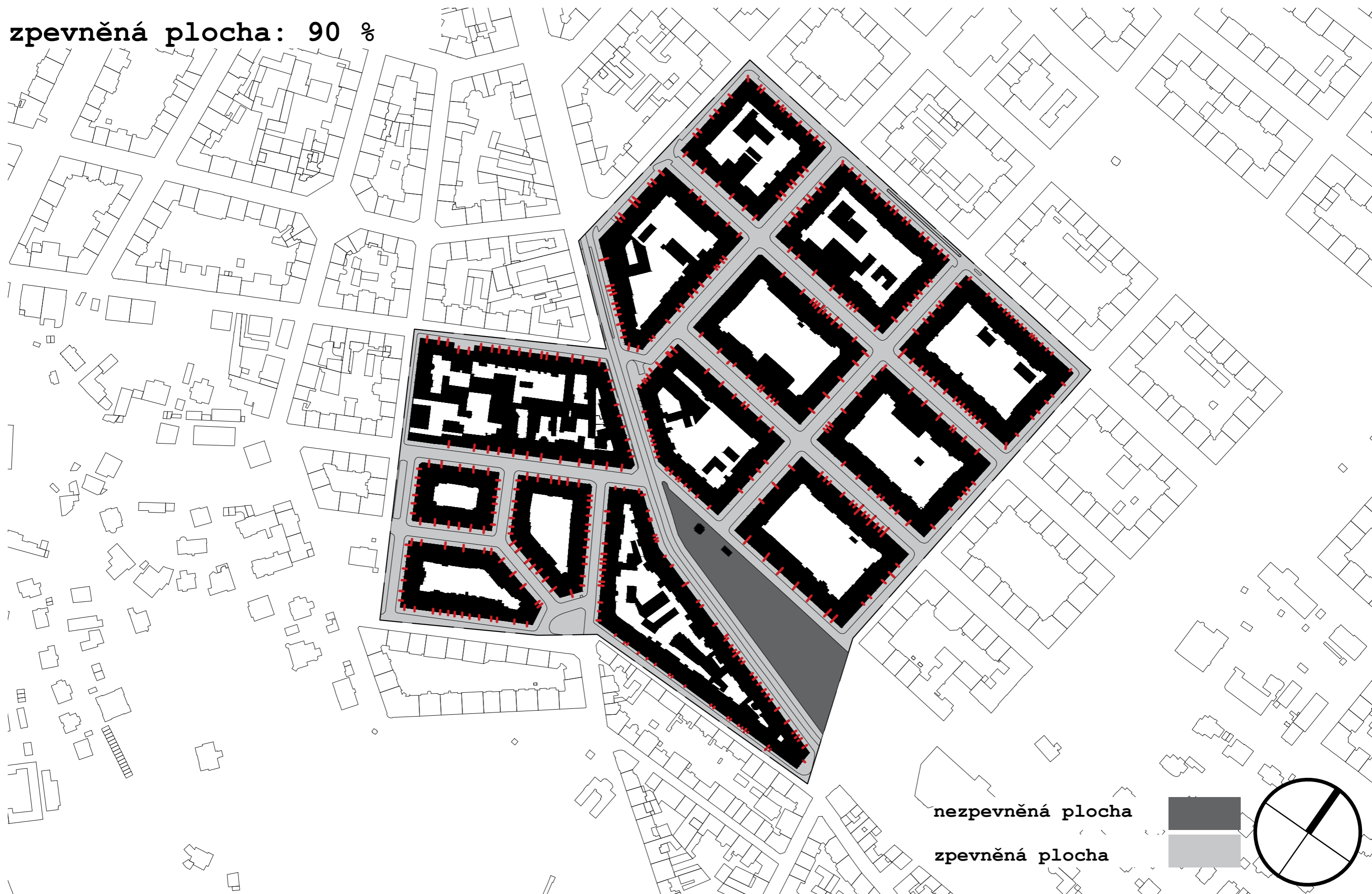
zpevněná plocha: 70 %

Vinohrady | zpevněný prostor, vyznačené vstupy do objektů

zpevněná plocha: 90 %

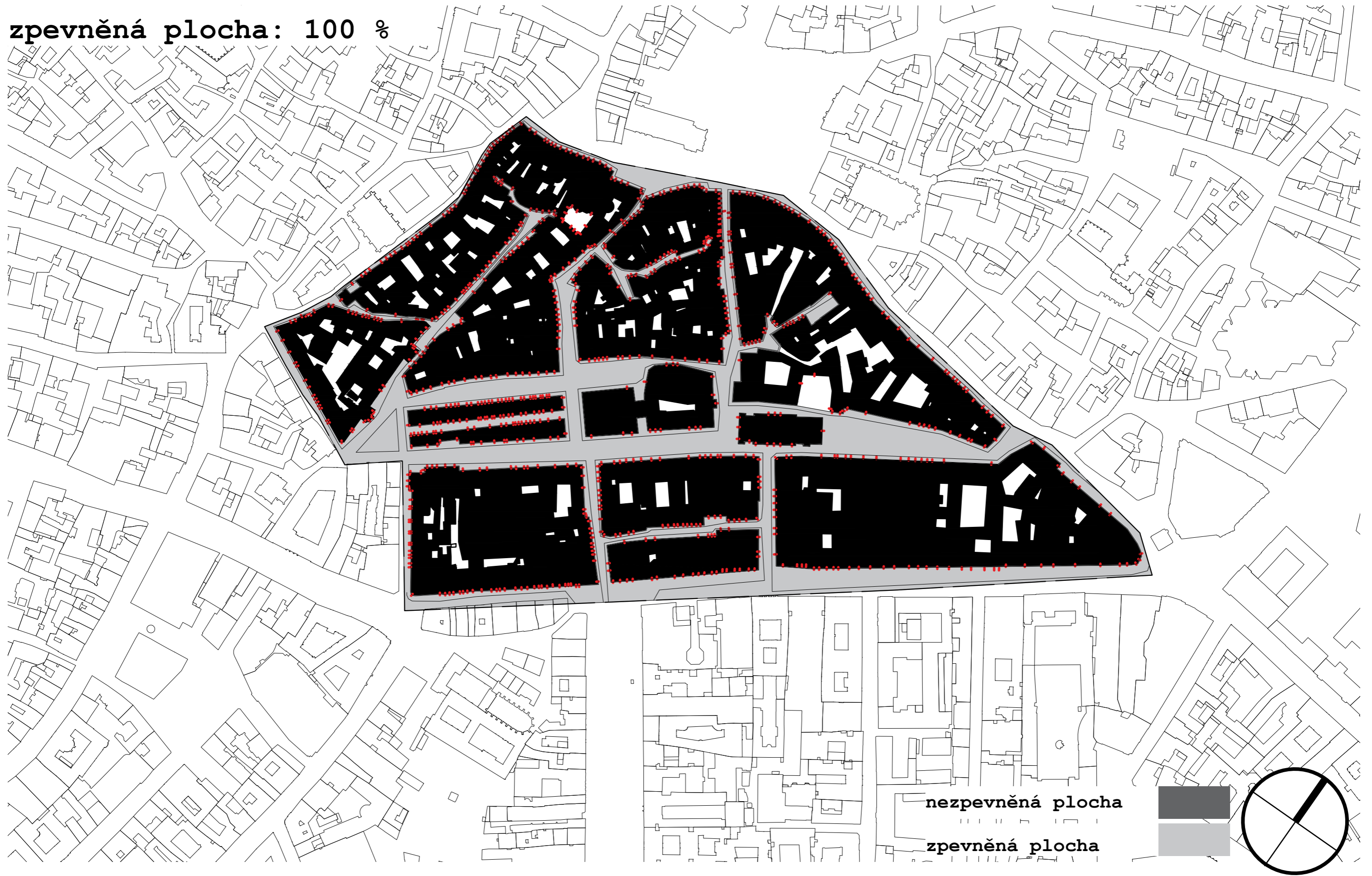
Nové město | zpevněný prostor, vyznačené vstupy do objektů

zpevněná plocha: 95 %

Staré město | zpevněný prostor, vyznačené vstupy do objektů

zpevněná plocha: 100 %

Spořilov | charakteristické vlastnosti prostředí

- zahradní město
- každý dům s vlastní zahradou
- ulice (původně i náměstí)
- pojmenované dle polohy
- nízká výška zástavby (kolem 10m)
- v centru části je veřejný park s dominantou
- lidské měřítko
- uzavřený celek
- spojení výhod venkovského a městského bydlení
- stromořadí
- klid
- ulice do půlkružnice od centrálního náměstí

Severozápadní III, Praha

Odlišnosti:

- čtvrť rodinných domků pro střední a nižší třídy
- nízká výška zástavby
- v centru čtvrtě velká dominanta (kostel, náměstí) a kolem tohoto náměstí důležité budovy (banka, pošta apod)
- velký důraz na zeleň a prostor pro ni

Lytton Ave, Letchworth Garden City, UK

Podobnosti:

- mnohem menší prostory před samostným rodinným domem - parkování většinou v garaži, nebo přímo na ulici
- domy většinou častí susedí přímo se susedním domem
- silnice není většinou oddělená od chodníku zelení
- v Anglicku většinou nejsou ploty mezi soukromým a veřejným prostorem

Vinohrady | charakteristické vlastnosti prostředí

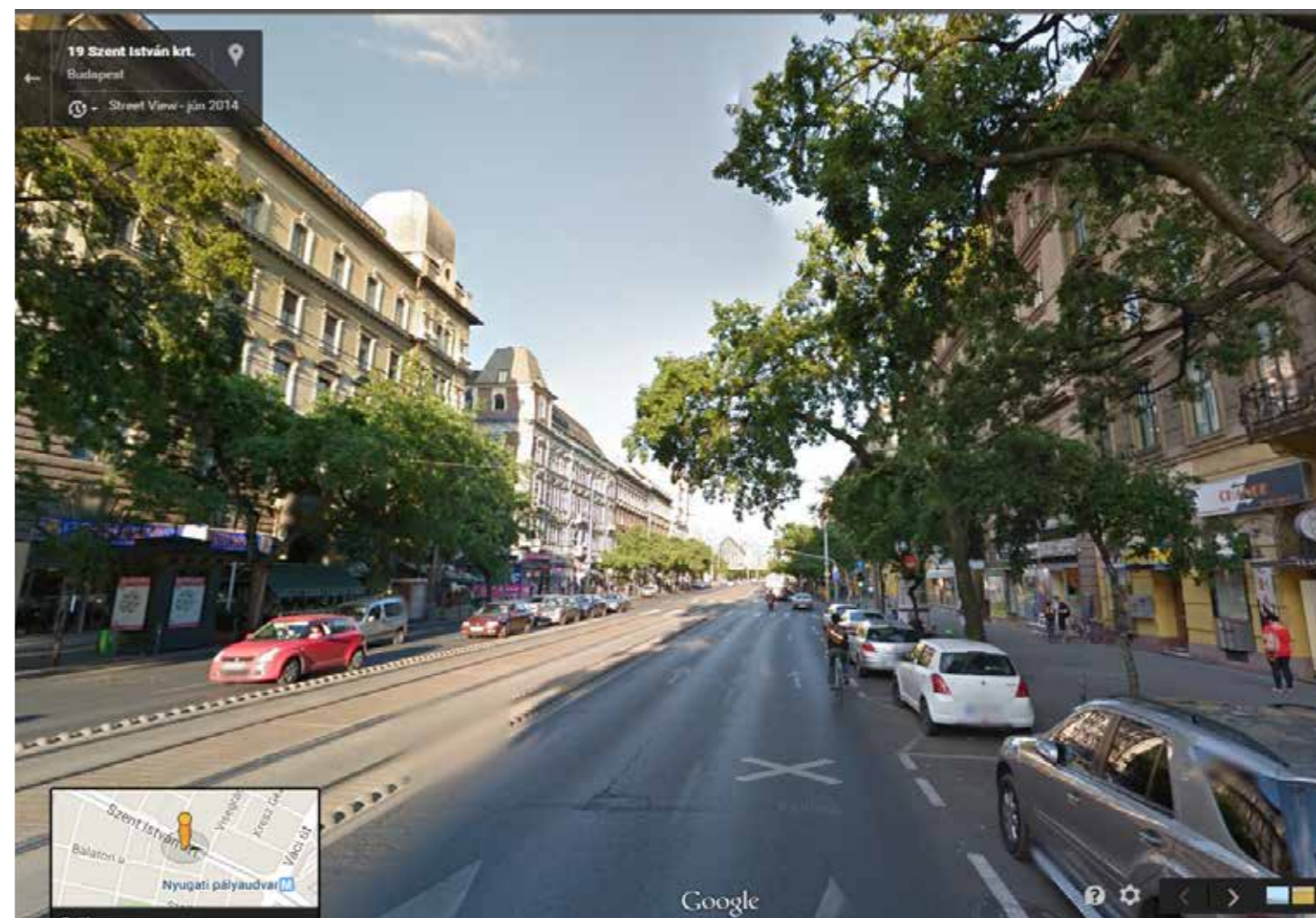
- Výška zástavby: 16 - 24 m, 4-6 podlaží
- uliční síť, uzavřené bloky
- využití vnitrobloků - klidová zóna ochrana před hlukem
- obytný / obchodní charakter parteru, vyvýšené přízemí
- veřejné instituce poblíž náměstí a hlavních tříd
- veřejná zeleň soustředěná do rozsáhlých parků, stromy lemující ulice
- jasná hranice mezi veřejným a soukromým
- residenční oblast, komerční parter
- konec 19. a začátek 20. století
- respektování původní struktury cest, která se přepsala do dnešní uliční sítě

Francouzská, Praha

Podobnosti:

- Řešení dopravy
- Výška a charakter zástavby
- Komerční parter

Szent István Körút, Budapest

Odlišnosti:

- Větší počet stromů
- Charakter chodníků
- Šířka ulice

Nové město | charakteristické vlastnosti prostředí

- bloky se zástavbou uvnitř a pasážemi
- historizující budovy (19.,20. stol.)
- komerční parter
- zástavba 4-5 podlaží
- promyšlený urbanismus
- rovné široké ulice
- velkoplošná náměstí
- parkování v ulicích
- veřejný prostor v ulicích a parcích
- zastavěnost okolo 60%

Nové město

- Podobnosti:
- Bloky se zástavbou
  - historizující budovy
  - podobný počet podlaží
  - veřejný prostor v ulicích
  - parkování v ulicích
  - komerční parter

Vídeň

- Odlišnosti:
- širší ulice
  - více zeleně
  - zavěšené lampy

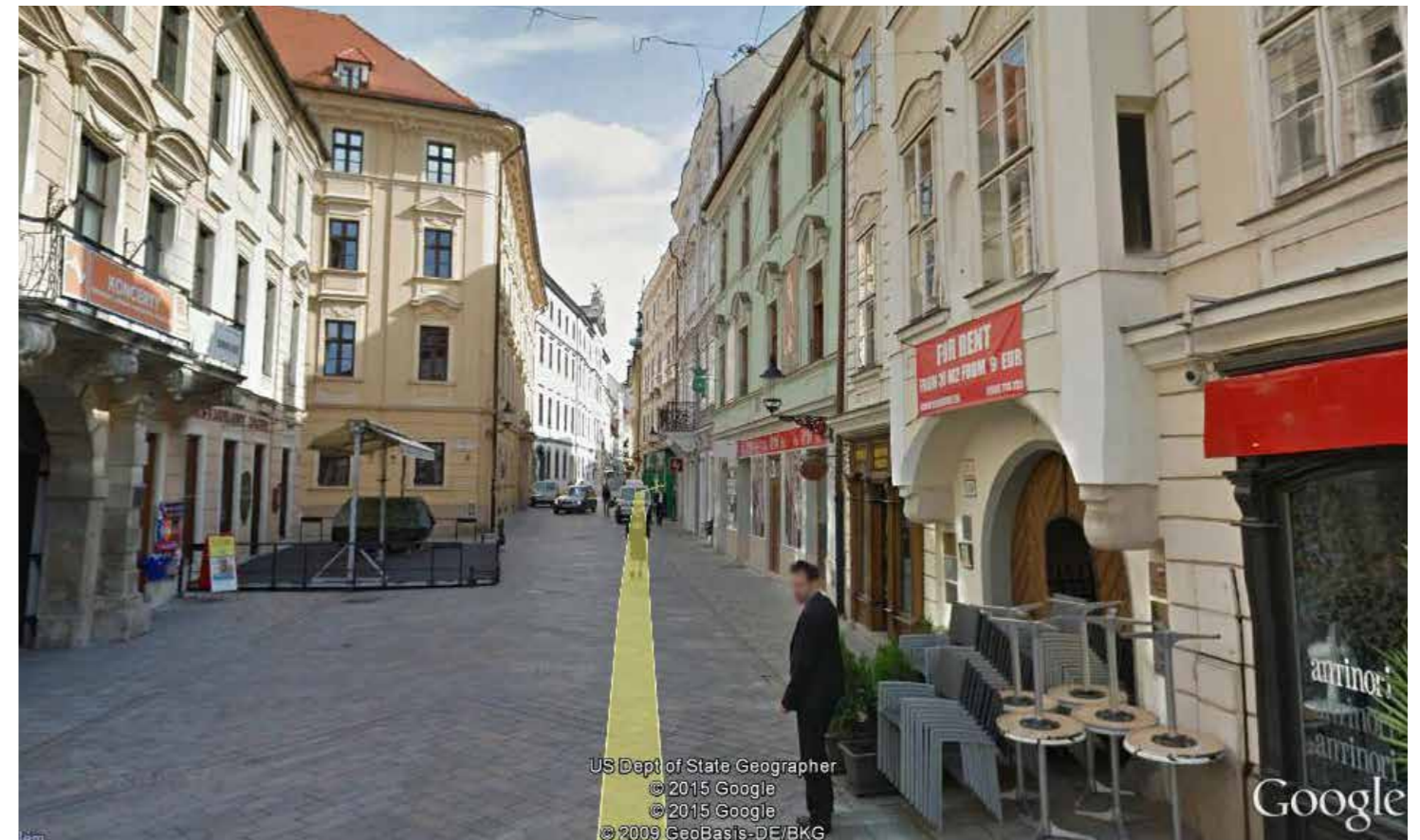
Staré město | charakteristické vlastnosti prostředí

- Historie: původně románské a gotické domy
- Kultura: Stavovské divadlo
- Vzdělání : Univerzita Karlova
- Různorodost: Havelské Město-široké ulice, přehledný prostor/ přechod na staroměstské náměstí- úzké křivolaké ulice/ Různé výšky budov 3-7 podlaží/ střídání ulic s náměstími
- Ruch: místo je v úplném centru/ je spojkou mezi Václavským náměstím a Staroměstským náměstím
- minimum zeleně: celý veřejný prostor je vydlážděný/ jediná zeleň stromy na Ovocné a Uhelném trhu
- turismus: Vysoký počet obchodů s drobnými předměty/ restaurace/ kavárny
- omezená doprava aut: v ulicích se lidé pohybují pěšmo, minimum automobilů/ z MHD je zde k dispozici pouze metro
- anonymita: vysoký počet turistů/ lidé se zde neustále obměňují
- vysoké procento zastavěnosti: okolo 64%

Železná 2, Praha

- Podobnosti:
- v parteru obchody
  - změna šířky uličního profilu
  - změny ve výšce domů
  - podobná, poměrně úzká šířka ulice
  - bez zeleně, vydlážděny
  - podobný počet procházejících lidí

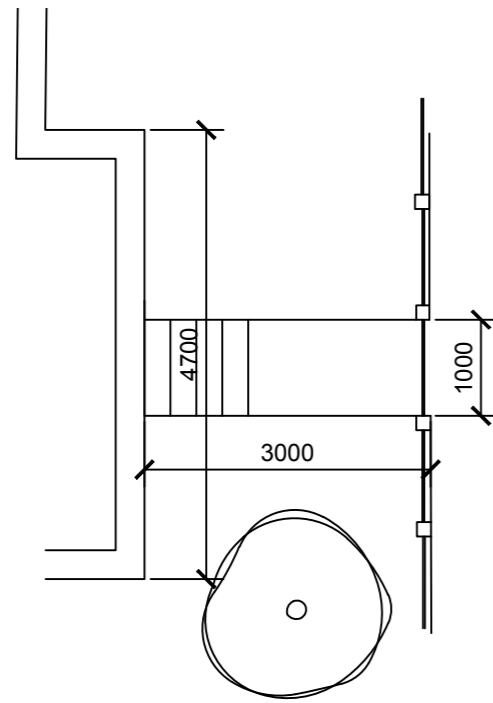

Ventúrska, Bratislava

- Odlišnosti:
- ve Ventúrské parkují auta, v Železné ne
  - ve Ventúrské větší plasticita fasád
  - ve Ventúrské předzahrádky v ulici v Železné ne

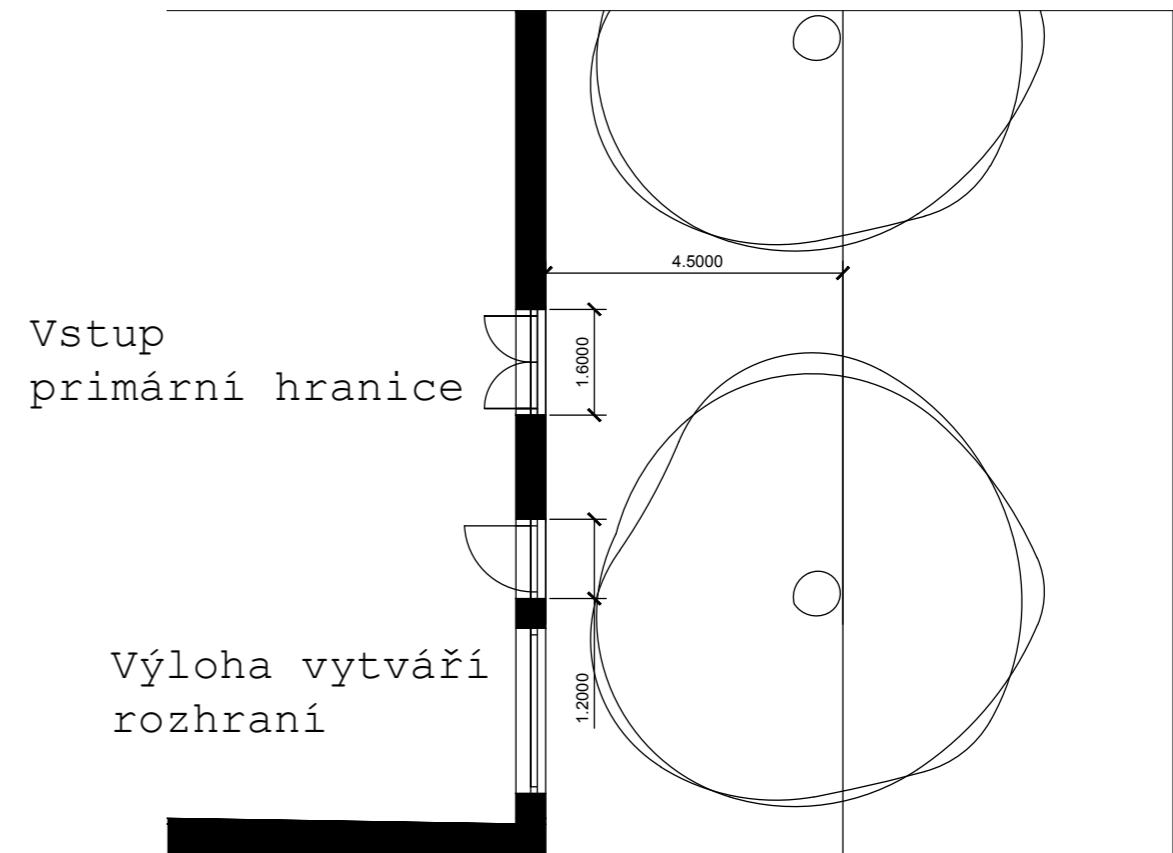
Spořilov | rozhraní

Zde se jedná o sekundární rozhraní. Z veřejné cesty musíme nejdřív vstoupit na soukromý pozemek, která je oddělen plotem, a až poté můžeme vstoupit do domu.

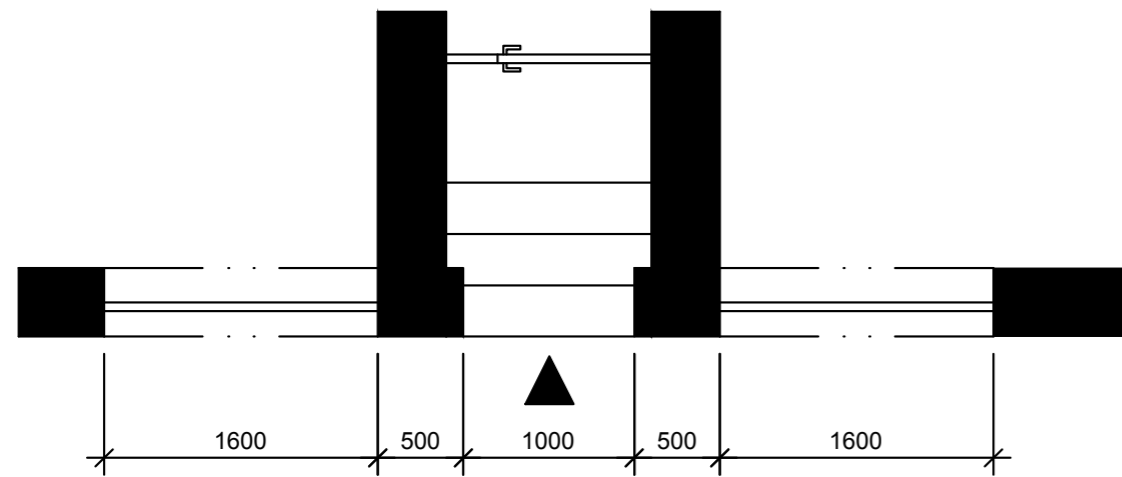

Vinohrady | rozhraní

Nové město | rozhraní

Je to hranice primární, ačkoliv už to není jednoznačné a může trochu působit i jako hranice sekundární. Pro Nové město je nejtypičtější vchod na uliční čáře.

Staré město | rozhraní

